

EVROPSKÝ TERORISMUS

Zdeněk HON¹

Leoš NAVRÁTIL²

SUMMARY:

This article describes problems of terrorism in EU countries, and points out developmental trends in this area. Terrorism is gaining more and more prominence vis-a-vis classical military conflicts. The exponential growth of its threatening potential is of ever-rising interest, as the increasingly global nature of this hazard is confirmed by the fact that a considerable part of the world has been or is currently endangered by terrorism, mainly of a political or religious nature. Another important corollary of this reality is that the prevention of terrorism is becoming more and more challenging, because its effectivity is lessened by the continuous appearance of new forms of terrorism.

ÚVOD

V Evropě není terorismus novým jevem. Pouze ve Spojeném království, v Irsku a ve Španělsku přinesl během třiceti let smrt kolem 5000 lidí. V posledních letech nabývá terorismus stále více mezinárodní povahy. Jasným důkazem toho jsou bombové atentáty v Madridu a Londýně.

Terorismus zůstává vedle organizovaného zločinu, náboženských, národnostních a sociálních konfliktů, začleňování migrantů do většinové společnosti a hospodářských nebo ekologických rizik, jednou ze zásadních bezpečnostních výzev současného světa.

V minulosti byly teroristické útoky převážně realizovány skupinami jednotlivců, patřících k identifikovatelným organizacím s definovanými politickými, ekonomickými nebo sociálními cíli. Nová generace teroristů je odlišná, anonymní, za incidenty nepřijímá žádnou odpovědnost. Rovněž potenciální místa teroristických útoků jsou rozdílná – trend se přesunuje od napadení specifických lidských cílů směrem k zabíjení, které nerozlišuje cíle útoku [5].

Moderním trendem terorismu je volně organizovaná, samostatně se financující, mezinárodní teroristická síť. Druhým trendem

je terorismus motivovaný nábožensky nebo ideologicky. A třetím trendem je zjevný nárůst mezinárodního propojení různých teroristických organizací, což může znamenat spojení vojenského výcviku, financování, přenosu informací a dalších aktivit.

Cílem teroristů je vždy zastrašit, případně potupit cílovou společnost s využitím mediálního divadla, a to zvolením atraktivního času (státní nebo náboženský svátek), místa (mediálně zajímavé místo), nebo cíle (představitelé státu či „domácích“ bezpečnostních složek, známí kritici terorismu, příslušníci mezinárodních vojenských misí, diplomaté zemí protiteroristické koalice apod.) teroristického útoku [4].

Po teroristických útocích, k nimž došlo ve Spojených státech amerických dne 11. 9. 2001, přijala EU společnou politiku boje proti terorismu. Jedna součást této politiky je zaměřena dovnitř EU a patří do oblasti spolupráce ve věcech justice a vnitra, druhá je zaměřena navenek a je součástí společné politiky v oblasti bezpečnosti a obrany. Politika boje proti terorismu má za cíl udržení co nejvyšší úrovně bezpečnosti a realizaci opatření na boj proti terorismu. V rámci Evropského policejního úřadu (Europol) byl zřízen speciální tým odborníků na boj s

¹ Zdeněk Hon, Mgr., Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra lékařských a humanitních oborů, České vysoké učení technické v Praze, Nám. Sítná 3105, 272 01 Kladno, e-mail: hon.zdenek@seznam.cz

² Leoš Navrátil, prof. MUDr., CSc., Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra lékařských a humanitních oborů, České vysoké učení technické v Praze, Nám. Sítná 3105, 272 01 Kladno, e-mail: leos.navratil@volny.cz

terorismem, složený ze zástupců členských států. Tento tým shromažďuje informace a zpravodajské údaje týkající se možného nebezpečí, analyzuje informace a provádí potřebné operační a strategické rozbory, zpracovává dokumenty o cílech, škodách, možných formách aktivit a důsledcích pro bezpečnost členských států [1].

ZPRÁVY O TERORISMU

Ucelenou a detailní statistiku, vztahující se k ohrožení zemí EU terorismem, obsahuje materiál Europolu, který vychází každým rokem. Tyto tzv. „Zprávy EU o stavu a trendech terorismu“ (TE-SAT – European Union Terrorism Situation and Trend Report) se snaží zjistit základní fakta a čísla týkající se teroristických útoků, případů zadržení, trendů a aktivit v EU. Trend lze definovat jako obecnou tendenci způsobu změny či vývoje situace. TE-SAT je především založena na informacích, které členské státy poskytují na základě kriminálního vyšetřování teroristických činů. Obsah zpráv TE-SAT se zakládá na informacích, které poskytují členské státy EU a na informacích z otevřených zdrojů. V rámci rozhodnutí Rady EU o výměně informací a spolupráci v boji proti terorismu z 20. září 2005 (dokument č. 2005/671/JHA), každý členský stát shromažďuje a poskytuje Europolu důležité údaje týkající se trestních vyšetřování vedených jeho orgány činnými v trestním řízení ve věcech teroristických trestných činů.

Zprávy TE-SAT analyzují teroristické trestné činy, které jsou definovány v Rámcovém rozhodnutí Rady 2002/475/JHA ze dne 13. června 2002 o potírání terorismu. Na základě tohoto rozhodnutí jsou za teroristické trestné činy považovány úmyslná jednání, která jsou vymezená ve vnitrostátních právních předpisech jako trestné činy, které mohou vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci pokud byly spáchány s cílem:

- závažným způsobem zastrážit obyvatelstvo;
- protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela;
- závažným způsobem destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace.

Na základě výše uvedeného rozhodnutí Rady EU jsou za teroristické trestné činy považovány:

- útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti;
- útoky ohrožující tělesnou integritu člověka;
- únos nebo brání rukojmí;
- způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému, pevné plošiny na kontinentálním šelfu, veřejného místa nebo soukromého majetku, které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty;
- zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy;
- výroba, držení, získání, přeprava nebo užití zbraní, výbušnin nebo zbraní jaderných, biologických nebo chemických, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní;
- vypuštění nebezpečných látek, zakládání požárů, iniciace povodní nebo zavinění výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení lidských životů;
- narušení nebo přerušení dodávek vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje, jehož důsledkem je ohrožení lidských životů;
- výhrůžky spáchané některým z výše uvedených jednání.

TERORISTICKÉ ORGANIZACE

Zprávy TE-SAT kategorizují teroristické organizace podle jejich zdroje (příčin) motivace. Avšak mnohé skupiny mají směs motivačních ideologií, i když převládá jedna ideologie či motivace. Volba kategorií používaných v TE-SAT odráží současnou situaci v EU [6, 7, 8, 9].

Vážnou hrozbou jsou **islámské teroristické skupiny**, které se odvolávají na Islám, aby zdůvodnily své činy. I když se většina členských států EU nestala cílem islámských teroristů, některé státy poukazují na vysokou hrozbu islámského terorismu a nárůstu rizika útoků z důvodu vojenské přítomnosti v Afganistanu, Iráku nebo Libanonu. Příkladem je Německo, kde se před parlamentními volbami v roce 2009 objevily výhrůžné videonahrávky údajného teroristy z Al-Káidy. Francie je rovněž považována za potenciální cíl teroristických útoků s ohledem na prohlášení islámských teroristických skupin, které poukazují na vojenskou přítomnost této země v Afganistanu, na její historii jako koloniální velmoci, na její politiku podporující současnou alžírskou vládu a na její údajné nepřátelství vůči muslimům, které je dáno přijetím zákona zakazujícího nošení

muslimského šátku ve školách. V roce 2009 se otevřela nová diskuze spojená s možností zákazu nošení tzv. burky (oděv ženy islámského vyznání, který zakrývá celé tělo). V červenci roku 2010 již prošel dolní komorou francouzského parlamentu zákaz nošení muslimských oděvů zahalujících celou tvář žen na veřejnosti. V Nizozemsku existuje hrozba islámského terorismu především po uvedení filmu „Fitna“. „Fitna“ (Rozvrat) je rozporuplný a kritický film o islámu, fundamentalismu a islamizaci Evropy. Je dílem kontroverzního nizozemského politika Geerta Wilderse. Dánsko se ocitlo v podobné situaci v roce 2005, kdy bylo v dánských novinách publikováno dvanáct karikatur islámského proroka Muhammada. Nelze ani opomenout islámské teroristické útoky mimo EU (Nigérie, Mali, Egypt, Pákistán, Somálsko, Irák, Jemen atd.), kdy oběťmi se stávají právě občané zemí EU. Útoky v zahraničí jsou především vedeny za použití improvizovaných výbušných zařízení instalovaných ve vozidlech (vozidlová bomba, VBIED – vehicle borne improvised explosive device) a nebo samotným improvizovaným výbušným zařízením (IED – Improvised Explosive Device). Časté jsou i únosy spojené s určitými konkrétními požadavky teroristů.

Etnicko-nacionalistické a separatistické teroristické skupiny, mezi které se především řadí Baskicko a jeho svoboda (*Basque Homeland and Freedom* - ETA), Prává irská republikánská armáda (*Real Irish Republican Army* - RIRA) a Pokračující Irská republikánská armáda (*Continuity Irish Republican Army* - CIRA), vyhledávají mezinárodní uznání a politické sebeurčení. Jsou motivovány nacionalismem, typem etnika a/nebo náboženstvím. Útoky korsických separatistických teroristických skupin jsou především zaměřeny na soukromý majetek a osoby žijící ve Francii. Velký počet útoků korsických separatistických teroristických skupin je zaměřen na letní (prázdninová) sídla a domy, automobily nekorsických rezidentů a realitní kanceláře pronajímající domy k letnímu pobytu. K útokům jsou použity hlavně hořlavé kapaliny a zápalná zařízení. Baskické separatistické teroristické skupiny ve Španělsku a Francii své útoky zaměřují především proti policejním budovám, obchodním a vládním cílům. Dalšími významnými cíly jsou přímo policisté, kdy teroristé umísťují improvizovaná výbušná zařízení přímo pod jejich vozidla. V Severním Irsku působí teroristické organizace RIRA a CIRA, které své cíle zaměřují především na bezpečnostní složky. Evropa je rovněž

důležitým místem pro finanční a logistickou podporu mimoevropských teroristických organizací s podobnými ideologiemi. Mezi tyto organizace patří PKK (Kurdská strana pracujících - Kurdistan Workers' Party), LTTE (Tygři osvobození tamilského Ilamu - Liberation Tigers of Tamil Eelam) a FARC (Revoluční ozbrojené síly Kolumbie - Revolutionary Armed Forces of Colombia).

Levicové a anarchistické teroristické skupiny se snaží změnit celý politický, sociální a ekonomický systém státu podle extremistického levicového modelu. Agenda anarchistických teroristických skupin je obvykle revoluční, protikapitalistická a protiautoritářská. Ne všechny členské státy rozlišují ve svých příspěvcích mezi levicovými a anarchistickými teroristickými skupinami. Z tohoto důvodu se ve zprávách TE-SAT analyzují obě skupiny v téže kapitole. Většina levicových a anarchistických teroristických útoků se zaměřuje na obchodní a vládní cíle a nově i na policejní složky. Útoky jsou především žhářské nebo jsou provedeny improvizovanými výbušnými zařízeními. Uvádí se, že anarchisté častěji používají Molotovovy koktejly (zápalné láhve).

Pravicové teroristické skupiny se naopak snaží změnit celý politický, sociální a ekonomický systém na základě extremistického pravicového modelu. Ideologické kořeny evropského pravicového extremismu a terorismu lze obvykle hledat v nacionálním socialismu. V roce 2009 byly ve Velké Británii zatčeny dvě osoby za porušení zákona "Terrorism Act 2000" – tyto osoby se podílely na spravování extrémistického pravicového webu. Domovní prohlídka odhalila, že oba zatčení vlastnili výbušniny a toxiny (ricin).

„Single-issue“ terorismus (jednopoložkový – terorismus zaměřený na jeden cíl) je násilí páchané s přáním změnit specifickou politiku nebo praxi v rámci některé cílové skupiny ve společnosti. Tento termín se obvykle užívá k popisu skupin obhájců práv zvířat a environmentalistických teroristických skupin. Tyto skupiny většinou páchají teroristické útoky za použití improvizovaných výbušných a žhářských zařízení (např. Molotovovy koktejly). Cíly útoků jsou výzkumná zařízení, univerzity, cirkusy, farmy, rychlá občerstvení, farmaceutické, potravinářské a kožešinové společnosti. Výbušná zařízení jsou umísťována pod vozidla, která vlastní uvedené společnosti nebo přímo pod vozidla jejich zaměstnanců. Známe jsou i případy spojené

s umístěním těchto systémů k hlavním vchodům do domů zaměstnanců výše uvedených zařízení, nebo použití žíravé látky (kyseliny) k poškození automobilu.

VÝSLEDKY ANALÝZY

Podle výsledků analýzy TE-SAT 2010 je pro některé členské státy EU vysoká hrozba islámského terorismu stejně tak i etnicko-nacionalistického, separatistického, levicového a anarchistického terorismu [9].

V roce 2009 bylo zabito sedm osob (pět policejních důstojníků a dva vojáci) a mnoho dalších bylo zraněno následkem teroristických útoků v Řecku, Severním Irsku a Španělsku.

Celkový počet teroristických útoků v zemích EU v roce 2009, kromě Spojeného království, poklesl ve srovnání s rokem 2008 o 33 % a v porovnání s rokem 2007 je pokles útoků téměř poloviční.

V roce 2009 ohlásilo šest členských států EU celkem 294 neúspěšných, zmařených nebo úspěšně provedených teroristických útoků a v roce 2008 celkem 441 těchto útoků (Tabulka 1). Další 198 útoků bylo provedeno v roce 2008 a 2009 v Severním Irsku.

Tab.1

Počet teroristických útoků v rozmezí let 2006 až 2009 v členských státech EU [7, 9].

členský stát EU	2006	2007	2008	2009
Rakousko	1	1	6	6
Dánsko	0	1	0	0
Francie	294	267	147	95
Německo	13	20	0	0
Řecko	0	2	14	15
Maďarsko	0	0	0	4
Itálie	11	9	9	3
Portugalsko	1	2	0	0
Španělsko	145	279	263	171
Irsko	1	0	2	0
Polsko	1	0	0	0
UK	5	2	0	0
celkem	472	583	441	294

Počet útoků, které měly na svědomí separatistické teroristické organizace, se snížil z 397 v roce 2008 až na 237 v roce 2009 a počet úmrtí se oproti roku 2008 zvýšil ze čtyř na šest. Tyto útoky byly převážně uskutečněny ve Francii a Španělsku.

V roce 2009 se zvýšil počet levicových a anarchistických teroristických útoků v EU o 43 % ve srovnání s rokem 2008 a téměř o dvojnásobek oproti roku 2007. Řecko, Itálie a Španělsko ohlásilo celkem 40 těchto útoků.

Průměrný věk podezřelých osob z terorismu v roce 2009 byl 34 let. Podobně jako v předchozích letech byly osoby zadržené v souvislosti s islámským terorismem starší než osoby zadržené v souvislosti se separatistickým a levicovým terorismem. Členské státy uvedly, že osoby podezřelé z pravicového terorismu byly často mladší 30 let.

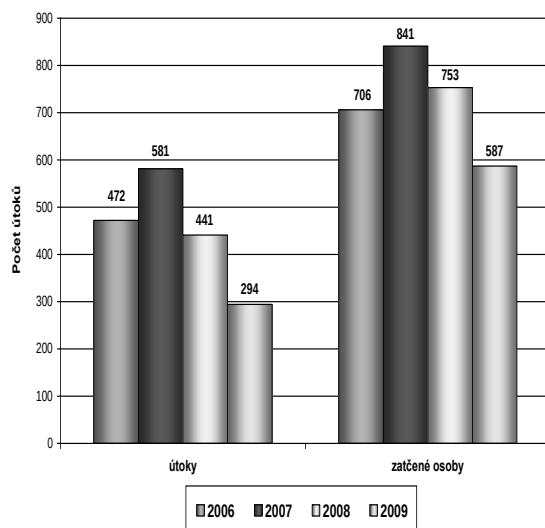
Převážná část teroristických útoků v EU byla provedena za použití improvizovaných výbušných a zápalných zařízení. Bezpečnostní služby a další úřady, které dohlížejí na dodržování zákona, zvyšují kontrolu průmyslově vyráběných trhavin, což nutí teroristické a extremistické organizace používat podomácku vyrobené trhavin. V roce 2006 byly tyto systémy zejména využívány islámskými teroristy a v roce 2007, 2008 a 2009 použily tyto podomácku vyrobená zařízení i separatistické teroristické organizace, zejména ETA. Většina levicových a anarchistických útoků byla rovněž provedena za použití podomácku vyrobených výbušnin. Některé útoky v členských státech odhalily použití nebezpečné výbušniny *triaceton triperoxid* neboli TATP, která již vyžaduje v případě použití a zacházení jistou úroveň odborné znalosti. Tato výbušnina byla použita i při londýnských bombových útocích v červenci roku 2005 [3].

Zdá se, že ilegální zdroje financování terorismu pokrývají široké rozmezí trestných činností od podvodů a padělání až po loupeže, únosy, vydírání a prodej drog. Islámské a neislámské teroristické skupiny využívají různé způsoby financování. Většina osob zadržených pro podezření z financování islámského terorismu se zabývala podvody. Pokud jde o separatistický a levicový terorismus, byla většina zadržených osob obviněna z vydírání. Existence alternativních způsobů platby (převodů peněz) značným způsobem usnadňuje možnost vyhnout se zjištění při převodech peněz určených na financování terorismu. Současný výzkum Evropolu ukazuje, že ženy jsou často zapojené do

zneužívání finančních prostředků dobročinných organizací.

Počet žen, které byly zatčeny v souvislosti s terorismem, je nízký. Nicméně ženy hrají důležitou roli při podpoře teroristických organizací. Úkoly přidělené ženám v teroristických organizacích se liší od úkolů mužů. Jsou více zapojené do propagandy, podpory a finančních aktivit, zatímco muži se více podílejí na činnostech souvisejících s útokem. V letech 2006 až 2009 tvořily podezřelé ženy v průměru 7 % ze zadržených islámských teroristů, 15 % v případě separatistických teroristů a 23 % osob zadržených pro levicový terorismus. Jejich účast nelze podceňovat. Mimo EU počet ženských sebevražedných útoků v rámci islámského terorismu vzrůstá. Tyto sebevražedné útoky pokračují v Iráku a rostoucí měrou také v Afganistanu a Pákistánu.

Počet zadržených osob (obrázek 1) podezřelých z terorismu byl v roce 2009 nižší než v předcházejících dvou letech. I před tyto vývojové trendy zůstává v některých členských státech podstatná hrozba útoků od jednotlivců či skupin, které vyznávají ideologii globálního džihádu.

Obr. 1 Počet teroristických útoků (neúspěšných, zmařených nebo úspěšně provedených) a zatčených osob v rozmezí let 2006 až 2009 v členských státech EU [7, 9].

EU je rovněž využívána jako platforma k přípravě a iniciaci teroristických útoků jinde ve světě. Neúspěšnému útoku na americké

letadlo v prosinci 2009 předcházely i jiné případy, kdy bylo využito letadlo letící z EU do USA. Mezi tyto případy se řadí: útok na let 103 společnosti Pan Am v prosinci 1988, které se zřítilo nad skotským městečkem Lockerbie; pokus o útok v letadle letu 63 společnosti American Airlines výbušninou skrytou v botě útočníka dne 22. prosince 2001; připravovaný útok v roce 2006, kdy mělo být zničeno letadlo na cestě z Velké Británie do USA. Navíc několik členských států EU informuje o činnosti jednotlivců, kteří podporují skupiny činné mimo země EU.

Vedle tradičních komunikačních kanálů využívají teroristické a extremistické organizace ke své činnosti všechny dostupné technologie v oblasti komunikace, propagandy a převodu peněz. Nové komunikační nástroje, jako jsou například sociální sítě nebo programy k zasílání rychlých zpráv, využívají tyto organizace z mnoha důvodů: k propagaci své agendy nebo k organizování propagačních kampaní; ke sběru informací o budoucích cílech útoků; k přihlášení se k útokům; ke sdílení informací s ostatními členy skupiny nebo dokonce jako jednoduchou cestu k náboru nových členů. Tyto moderní způsoby komunikace doplňují tradičními způsoby, jakými jsou telefonní a osobní kontakt. Schopnost teroristické skupiny vypracovat přesvědčivou propagandu je stěžejní pro financování a nábor nových členů. Bezdrátové modemy a přenosné počítače umožňují teroristickým a extremistickým organizacím snadný přístup k tajným zprávám a informacím. Mobilní telefony s internetem jsou výhodnější díky přístupu k e-mailu, možnosti posílání rychlých zpráv a převodu peněz. Ve snaze o autenticitu svých vzkazů si teroristické skupiny vytváří online identity, které využívají k šíření své propagandy.

Separatistický terorismus (jeho podstatou je snaha teroristických skupin o získání vlastního státu nebo alespoň autonomie) zůstává oblastí terorismu, která nejvíce postihuje EU. Zahrnuje baskický separatistický terorismus ve Španělsku a Francii a korsický separatistický terorismus ve Francii. Převážná většina těchto teroristických útoků byla provedena ve Francii a Španělsku. Dřívější kontakty mezi ETA a FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias Colombianas) vysvětlují skutečnost, že separatistické teroristické organizace rovněž hledají partnery pro spolupráci mimo EU na základě společných zájmů. Ve Velké Británii se předpokládá, že disidentské irské republikánské skupiny, hlavně RIRA a CIRA, a

ostatní paramilitární skupiny budou i nadále pokračovat v účasti na zločinu a násilí.

ZÁVĚR

Množství teroristických útoků v zemích EU se v roce 2009 snížilo o třetinu. I přes tuto skutečnost jsou země EU stále vystaveny vážné hrozbě od separatistů, islamistů a dalších extremistických skupin. Islámský terorismus je stále považován za největší hrozbu pro většinu členských zemí, ačkoliv v roce 2009 se uskutečnil jeden islámský teroristický útok – bombový útok v Itálii. Naopak narůstá množství teroristických útoků, které jsou připisovány pravicovým či levicovým radikálům. Jednoznačně nejvíce útoků připadá na Španělsko a Francii. V obou případech se jedná o útoky, za nimiž stojí nebo jsou připisovány baskickým separatistům, kteří dlouhodobě bojují za samostatnost.

Vzhledem ke globalizaci světa není možné ani vyloučit nebezpečí, které představují vzájemné spory mezi přistěhovaleckými komunitami, jako jsou například Kurdové versus Turci, Pákistánci versus Indové, Albánci versus

Srbové atd. V případě konkrétních konfliktů mezi přistěhovaleckými menšinami je země pouze pasivním prvkem, tj. místem útoku zahraničních pachatelů. Z tohoto pohledu je důležité zabývat se i těmito menšinami na území vlastního státu a eliminovat riziko vzájemného konfliktu, jelikož lze předpokládat, že cílem útoku by se stalo i civilní obyvatelstvo žijící v dané zemi.

Relativně nový rozměr teroristických útoků představuje ohrožení kritické infrastruktury státu nebo perspektiva zneužití chemických, biologických, radioaktivních látek a jaderných materiálů teroristy, stejně jako prostor, který terorismu (propagandě, radikalizaci stoupenců extrémních ideologií a rekrutování osob do teroristických struktur) otevírají moderní informační a komunikační technologie [2].

Mnoho teroristických nebo extrémistických organizací má aktivní podporu mladých lidí. Sociální odcizení a ekonomické problémy napomáhají teroristickým a extrémistickým organizacím přesvědčit mladé lidi, aby se připojili k těmto skupinám.

LITERATURA

- [1] Dlouhá, J., Dlouhý, J., Mezřícký, V. a kol. Globalizace a globální problémy. Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu 2005 – 2007. Praha: Univerzita Karlova, COŽP, 2006. 312 s. ISBN 80-87076-01-X.
- [2] Hon, Z., Kaňková, J., Patočka, J. Potenciální nástroje CBRN terorismu. Krizový manažment, 2008, roč. 7, č. 1, s. 52-57, ISSN 1336-0019.
- [3] Hon, Z., Navrátil, L., Freitinger Skalická, Z., Kaňková, J. Analýza teroristických útoků. In. 14. mezinárodní vědecká konference Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí, Fakulta špeciálneho inžinierstva ŽU, Žilina, 27. - 28. máj 2009, s. 223-231, ISBN 978-80-554-0015-0.
- [4] Strategie boje proti terorismu pro léta 2010-2012 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra - Odbor bezpečnostní politiky, 2010 [cit. 2010-05-04]. Dostupné na internetu: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-terorismus-dokumenty.aspx>
- [5] Středa, L. Technické aspekty soudobého terorismu [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Informační středisko pro otázky boje proti terorismu, 2005. 25 s. cit. [2010-6-5]. Dostupné na internetu: http://www.prf.cuni.cz/documents/docs.php?id_trida=4&id_objekt=5001714&bCompact=
- [6] TE-SAT 2007 – EU Terrorism Situation and Trend Report [online]. Hague: Europol, 2007. [cit. 2009-12-20]. Dostupné na internetu: http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2007.pdf
- [7] TE-SAT 2008 – EU Terrorism Situation and Trend Report [online]. Hague: Europol, 2008. [cit. 2010-1-5] ISBN 978-92-95018-73-0. Dostupné na internetu: http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2008.pdf
- [8] TE-SAT 2009 – EU Terrorism Situation and Trend Report [online]. Hague: Europol, 2009. [cit. 2010-6-5] ISBN 978-92-95018-74-7. Dostupné na internetu: http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2009.pdf
- [9] TE-SAT 2010 – EU Terrorism Situation and Trend Report [online]. Hague: Europol, 2010. [cit. 2010-2-6] ISBN 978-92-95018-80-8. Dostupné na internetu: http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2010.pdf